

آشنایی با
هنر پرسشگری

بر اساس مفاهیم تفکر انتقادی و اصول سقراطی

لیندا الدر، ریچارد پل
ترجمه‌ی علی صاحب‌الزمانی

نشر اختران

فهرست

- ۹.....سخنی با خواننده.....
- ۱۳.....مقدمه: قدرت پرسش‌های بنیادین.....
- بخش اول: پرسش‌های تحلیلی.....
- ۱۷.....پرسشگری در مورد ساختار تفکر.....
- ۲۴.....پرسش‌های تک‌نظام، بی‌نظام و محل مناقشه.....
- ۲۵.....پرسشگری در مورد مطلق‌گرایی جزمی و نسبی‌گرایی ذهنی.....
- ۲۷.....پرسشگری در مورد مفاهیم.....
- ۳۱.....ابزارهای مفهومی برای پرسش‌های مفهومی.....
- ۳۵.....پرسشگری در مورد داده‌ها، اطلاعات و تجربیات.....
- ۳۷.....پرسشگری در مورد پرسش‌ها: شناسایی پرسش‌های پیشایند.....
- ۳۸.....طرح پرسش‌های پیچیده‌ی میان‌رشته‌ای.....
- ۴۰.....پرسش‌های میان‌رشته‌ای: مثال.....
- ۴۱.....پرسشگری در تصمیم‌گیری و مشکل‌گشایی.....
- بخش دوم: پرسش‌های ارزیابی.....
- ۴۷.....تعیین ارزش، مزیت و اعتبار.....
- ۴۸.....ارزیابی استدلال (کلی).....
- ۵۱.....ارزیابی استدلال (مؤلفه‌ها).....
- ۵۲.....پرسشگری در مورد وضوح و دقت.....
- ۵۴.....پرسشگری در حین خواندن.....
- ۵۵.....پرسشگری در حین نوشتن.....
- ۵۷.....طرح پرسش‌های اخلاقی.....
- ۶۲.....پرسشگری در مورد سوگیری و تبلیغات.....

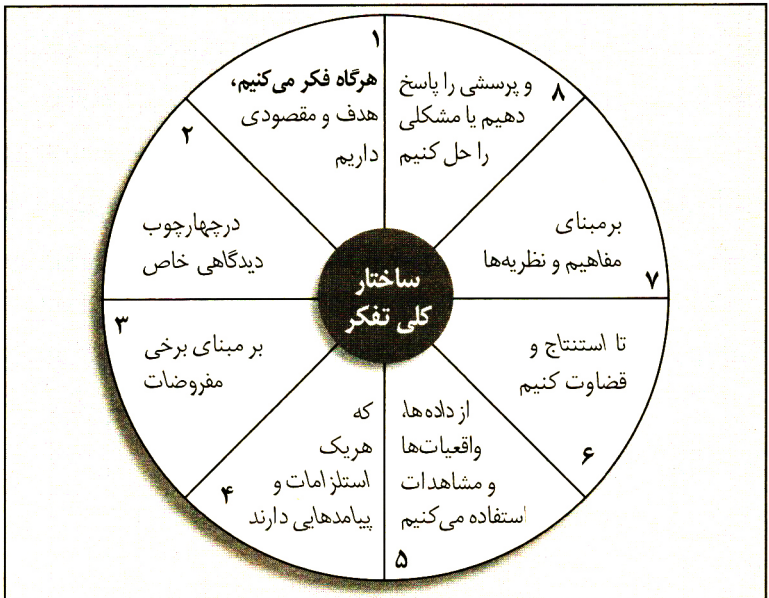
- بخش سوم: پرسشگری در رشته‌های درسی ۶۵
- پرسشگری در مورد منطق بنیادین رشته‌های درسی ۶۵
- پرسشگری در مورد وضعیت رشته‌ها ۶۷
- پرسشگری برای درک شالوده‌های رشته‌های درسی ۶۹
- طرح پرسش‌های بنیادین در زمینه‌ی علم ۷۰
- طرح پرسش‌های بنیادین در زمینه‌ی رشته‌های اجتماعی ۷۱
- طرح پرسش‌های بنیادین در زمینه‌ی هنرها ۷۳
- بخش چهارم: پرسشگری به‌منظور خودشناسی و تهذیب نفس ۷۵
- خودپرسشگری در مقام یادگیرنده ۷۵
- پرسشگری در مورد خودمحوری خودمان ۷۷
- پرسشگری در مورد جامعه‌محوری خودمان ۸۰
- پرسشگری برای پرورش فضائل فکری ۸۲
- نتیجه‌گیری: پرسشگری نظام‌مند و سقراطی ۸۷
- واژه‌نامه ۹۱

بخش اول پرسش‌های تحلیلی

پرسش‌های تحلیلی بنیادین لازمه‌ی تعالی تفکر است. وقتی تحلیل می‌کنیم، یک کل را به اجزای تشکیل دهنده‌ی آن تقسیم می‌کنیم. این کار را بدین سبب می‌کنیم که مشکلات یک «کل» اغلب تابعی است از مشکل یک یا چند جزء آن. موفقیت در تفکر در درجه‌ی اول بسته به توانایی ماست در تشخیص عناصر تشکیل دهنده یا مؤلفه‌های تفکر، به کمک پرسش‌های بنیادین در مورد این مؤلفه‌ها.

پرسشگری در مورد ساختار تفکر

از روش‌های اثربخش در تنظیم پرسش‌ها، تمرکز بر عناصر استدلال یا مؤلفه‌های تفکر است. این مؤلفه‌ها عبارتند از:

هنگام صورت‌بندی هر پرسشی این موارد را در مقام راهنما و نمونه در نظر داشته باشید:

۱. پرسشگری در مورد هدف و مقصود: تفکر همواره هدفی دارد. فرض کنید فکر هیچ‌کس (از جمله خودتان) را نمی‌توانید کاملاً درک کنید مگر اینکه هدف پس آن را بفهمید. نمونه‌ی پرسش‌هایی که به هدف تفکر می‌پردازند این‌هاست:

- برای رسیدن به چه چیزی تلاش می‌کنیم؟
- هدف اصلی ما در این روند فکری چیست؟
- هدف این جلسه، این فصل کتاب، این رابطه، سیاست یا قانون چیست؟
- مقصود اصلی ما چیست؟ چه اهداف دیگری را باید در نظر بگیریم؟
- چرا این را می‌نویسیم؟ مخاطب‌مان کیست؟ می‌خواهیم او را به چه چیزی ترغیب کنیم؟

۲. پرسشگری در مورد پرسش‌ها: هر فکری پاسخی است به پرسشی. فرض کنید هیچ فکری را نمی‌توانید کاملاً درک کنید مگر با فهمیدن پرسشی که آن فکر را برانگیخته است. نمونه‌ی پرسش‌هایی که به مؤلفه‌ی پرسش در تفکر می‌پردازند این‌هاست:

- مطمئن نیستم دقیقاً چه می‌پرسید. می‌شود بیش‌تر توضیح بدهید؟
- آیا این بهترین پرسشی است که در این لحظه می‌توان به آن پرداخت یا پرسش مهم‌تری هم هست؟
- پرسشی که الان در ذهن من هست این است که... آیا موافقید یا به نظر شما پرسش دیگری ارجحیت دارد؟
- آیا بهترین نحوه‌ی مطرح کردن پرسش (یا مشکل یا مسئله) این است که... یا اینکه...؟

■ از دیدگاه محافظه‌کارانه پرسش این است که...؛ از دیدگاه آزاداندیشانه‌تر پرسش این است که... به نظر شما روشنگرانه‌ترین نحوه‌ی مطرح کردن این پرسش کدام‌یک از این‌هاست؟

۳. پرسشگری در مورد اطلاعات، داده‌ها و تجربه‌ها: هر فکری برخی اطلاعات را پیش‌فرض می‌گیرد. فرض کنید هیچ فکری را نمی‌توانید کاملاً درک کنید مگر اطلاعات (واقعیت‌ها، داده‌ها، تجربیات) پیش‌زمینه‌ای را که مؤید یا مبنای آن پرسش است درک کنید. نمونه‌ی پرسش‌هایی که به مؤلفه‌ی اطلاعات در تفکر می‌پردازند این‌هاست:

- بر اساس چه اطلاعاتی این نظر را اظهار می‌کنید؟
- بر اساس کدام تجربیات این‌طور فکر می‌کنید؟ آیا ممکن است تجربیات شما تحریف شده باشند؟
- آیا این اطلاعات درست است؟ چگونه می‌توانیم از درستی آن اطمینان حاصل کنیم؟
- آیا همه‌ی اطلاعات یا داده‌هایی را که باید بررسی کرد بررسی کرده‌ایم؟
- پایه و اساس این داده‌ها چیست؟ از کجا آمده‌اند؟ آیا نتیجه‌گیری ما بر اساس حقایق انکارناپذیر است یا داده‌های محل تردید؟

۴. پرسشگری در مورد استنتاج‌ها و نتیجه‌گیری‌ها: تفکر مستلزم استنتاج، استخراج نتیجه و خلق معناست. فرض کنید هیچ فکری را نمی‌توانید کاملاً درک کنید مگر اینکه استنتاج‌هایی را که به آن شکل داده‌اند بفهمید. نمونه‌ی پرسش‌هایی که به مؤلفه‌ی استنتاج در تفکر می‌پردازند این‌هاست:

- چگونه به این نتیجه رسیده‌اید؟
- می‌توانید روند استدلال‌تان را توضیح بدهید؟
- آیا نتیجه‌ی محتمل دیگری هم وجود دارد؟